DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 29 juni 1995 *

I de förenade målen C-109/94, C-207/94 och C-225/94,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av Dimitrios Gouloussis, juridisk rådgivare, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg hos Georgios Kremlis, vid rättstjänsten, Centre Wagner, Kirchberg,

sökande,

mot

Republiken Grekland, företrädd av Michael Apessos, biträdande juridisk rådgivare vid Statens rättsliga råd (C-109/94), Aikaterini Samoni-Rantou, särskild biträdande juridisk rådgivare vid den särskilda rättsavdelningen för gemenskapsrättsliga frågor vid utrikesministeriet (C-207/94 och C-225/94), och Nana Dafniou, tjänsteman vid samma avdelning (C-109/94, C-207/94 och C-225/94), i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg vid Republiken Greklands ambassad, 117, Val Sainte Croix,

svarande,

angående en talan om fastställelse av att Republiken Grekland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt EG-fördraget, genom att inom den utsatta fristen inte anta (C-109/94) och i andra hand genom att inte underrätta kommissionen inom den utsatta fristen (C-207/94 och C-225/94) om de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra, i mål C-109/94, rådets direktiv 90/618/EEG av den 8 november 1990 om ändring, särskilt såvitt avser

* Rättegångsspråk: grekiska.

ansvarsförsäkring för motorfordon, av direktiv 73/239/EEG och direktiv 88/357/EEG, vilka avser samordning av lagar och andra författningar angående annan direkt försäkring än livförsäkring (EGT nr L 330, 29.11.1990, s. 44), i mål C-207/94, rådets andra direktiv 88/357/EEG av den 22 juni 1988 om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utöva friheten att tillhandahålla tjänster samt om ändring av direktiv 73/239/EEG (EGT nr L 172, 4.7.1988, s. 1), och i mål C-225/94, rådets andra direktiv 90/619/EEG av den 8 november 1990 om samordning av lagar och andra författningar om direkt livförsäkring och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utnyttja friheten att tillhandahålla tjänster, och om ändring av direktiv 79/267/EEG (EGT nr L 330, 29.11.1990, s. 50),

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av C. Gulmann, avdelningsordförande, P. Jann, J.C. Moitinho de Almeida, D.A.O. Edward och L. Sevón (referent), domare,

generaladvokat: C.O. Lenz,
justitiesekreterare: D. Louterman-Hubeau, avdelningsdirektör,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att parterna har avgivit muntliga yttranden vid sammanträdet den 11 maj 1995,

och efter att den 11 maj 1995 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Genom ansökningar, vilka inkommit till domstolens kansli den 7 april 1994 (C-109/94), den 14 juli 1994 (C-207/94) och den 1 augusti 1994 (C-225/94), har Europeiska gemenskapernas kommission med stöd av artikel 169 i EG-fördraget i tre fall väckt talan om fastställelse av att Republiken Grekland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt EG-fördraget, genom att inom den utsatta fristen inte anta (C-109/94) och i andra hand genom att inte underrätta kommissionen inom den utsatta fristen (C-207/94 och C-225/94) om de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra rådets direktiv 90/618/EEG av den 8 november 1990 om ändring, särskilt såvitt avser ansvarsförsäkring för motorfordon, av direktiv 73/239/EEG och 88/357/EEG, vilka avser samordning av lagar och andra författningar angående annan direkt försäkring än livförsäkring (EGT nr L 330, 29.11.1990, s. 44, nedan kallat "direktiv 90/618"), rådets andra direktiv 88/357/EEG av den 22 juni 1988 om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utöva friheten att tillhandahålla tjänster, samt om ändring av direktiv 73/239/EEG (EGT nr L 172, 4.7.1988, s. 1, nedan kallat "direktiv 88/357") respektive rådets andra direktiv 90/619/EEG av den 8 november 1990 om samordning av lagar och andra författningar om direkt livförsäkring och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utnyttja friheten att tillhandahålla tjänster, och om ändring av direktiv 79/267/EEG (EGT nr L 330, 29.11.1990, s. 50, nedan kallat "direktiv 90/619").

2 Domstolens ordförande har den 16 december 1994 beslutat att förena dessa tre mål för det muntliga förfarandet och domen.

3 Enligt artikel 12 i direktiv 90/618, artikel 32 i direktiv 88/357 och artikel 30 i direktiv 90/619 skall medlemsstaterna vidta de ändringar i sina nationella bestämmelser som behövs för att följa direktiven före den 20 maj 1992, den 31 december

1989 respektive den 20 november 1992. I enlighet med samma artiklar skall de även genast underrätta kommissionen om att bestämmelserna har antagits.

4 Då kommissionen inte har erhållit underrättelse om att några åtgärder har vidtagits för att införliva ovan nämnda direktiv med den grekiska rättsordningen och inte förfogade över någon annan information som möjliggjorde för kommissionen att konstatera att Republiken Grekland hade uppfyllt sina skyldigheter, beslutade kommissionen att inleda ett förfarande i enlighet med föreskrifterna i artikel 169 i fördraget. Genom skrivelser av den 6 augusti 1992, den 4 september 1992 respektive den 21 december 1992 anmodade kommissionen Republiken Grekland att inkomma med sina synpunkter inom en frist på två månader.

5 I mål C-109/94 svarade de grekiska myndigheterna kommissionen genom skrivelse av den 7 december 1992 och översände ett förslag till presidentförordning angående införlivande av bestämmelserna i direktiv 90/618. I målen C-207/94 och C-225/94 svarade de grekiska myndigheterna inte på kommissionens formella underrättelse.

6 Den 7 juli 1993, den 6 augusti 1992 respektive den 15 februari 1994 sände kommissionen motiverade yttranden till Republiken Grekland, i vilka denna uppmanades att inom en frist på två månader vidta de åtgärder som fordrades för att rätta sig efter de motiverade yttrandena. Republiken Grekland har i mål C-109/94 i en skrivelse av den 21 september 1993 meddelat att beredningen beträffande ovannämnda presidentförordning befann sig i slutskedet. I målen C-207/94 och C-225/94 reagerade inte Republiken Grekland. Kommissionen beslutade därför att väcka talan i dessa fall.

7 Med hänvisning till artiklarna 5 första stycket och 189 tredje stycket i EG-fördraget liksom till artiklarna 12, 32 respektive 30 i direktiven 90/618, 88/357 respektive 90/619 anser kommissionen att Republiken Grekland måste vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa direktiven i fråga inom de frister som fastställs i dessa.

8 Republiken Grekland som inte har bestritt att direktiven inte har införlivats inom de frister som föreskrivits yrkar trots detta att talan i de tre fallen skall ogillas. Vidare medger Republiken Grekland sig vara skyldig att införliva direktiven. Likväl påpekar Republiken Grekland vad gäller mål C-109/94, att även om direktiv 90/618 inte har införlivats med nationell lagstiftning, detta i praktiken inte hindrar att bestämmelserna i direktivet faktiskt tillämpas. De ansökningar från företag inom gemenskapen som grundar sig på detta direktiv har nämligen beviljats.

9 Detta resonemang kan inte godtas. Enligt en fast rättspraxis kan inte endast en administrativ praxis som till sin natur är sådan att den kan ändras alltefter förvaltningens tycke och som inte är offentliggjord på ett lämpligt sätt anses vara ett giltigt sätt att uppfylla de skyldigheter som föreligger enligt fördraget (se dom av den 17 november 1992, kommissionen mot Irland, C-235/91, Rec. s. I-5917, punkt 10).

10 Republiken Grekland har för övrigt, såväl vad beträffar mål C-109/94 som mål C-225/94, påpekat att Symvoulio Epikrateias (lagrådet) har gjort den bedömningen att det är omöjligt att utfärda en presidentförordning som införlivar direktiven 90/618, 88/357 och 90/619, i den mån bestämmelserna i dessa direktiv under tiden har ändrats, ersatts eller upphävts genom rådets direktiv 92/49/EEG av den 18 juni 1992, som avser samordning av lagar och andra författningar angående annan direkt försäkring än livförsäkring och som ändrar direktiven 73/239/EEG och 88/357/EEG (tredje direktivet "annan försäkring än livförsäkring" — EGT nr L 228, s. 1, nedan kallat "direktiv 92/49"), och genom rådets direktiv av den 10 november 1992, som avser samordning av lagar och andra författningar angående direkt livförsäkring och som ändrar direktiven 79/267/EEG och 90/619/EEG (tredje direktivet om livförsäkring — EGT nr L 360, s. 1, nedan kallat "direktiv 92/96"). Enligt Symvoulio Epikrateias (lagrådets) åsikt riskerar en sådan förordning nämligen att hänvisa till rättsakter som inte längre finns. De behöriga myndigheterna har på grundval av denna ståndpunkt tagit initiativet till en ny presidentförordning, som kommer att införliva de fem direktiven 88/357, 90/618, 90/619, 92/49 och 92/96.

11 Enligt fast rättspraxis kan en medlemsstat inte åberopa rådande situation beträffande sin nationella lagstiftning för att rättfärdiga det förhållandet att de

skyldigheter och tidsfrister som följer av gemenskapernas direktiv inte har iakttagits (se dom av den 2 augusti 1993, kommissionen mot Nederländerna, C-303/92, Rec. s. I-4739, punkt 9).

12 Följaktligen kan fastställas att Republiken Grekland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt EG-fördraget genom att inom de föreskrivna tidsfristerna inte anta de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra direktiven 90/618, 88/357 och 90/619.

Rättegångskostnader

13 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall den tappande parten förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna om så har yrkats. Kommissionen har yrkat att Republiken Grekland skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Då Republiken Grekland är den tappande parten skall den förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

följande dom:

1) Republiken Grekland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt EG-fördraget genom att inte inom de föreskrivna tidsfristerna anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra

— rådets direktiv 90/618/EEG av den 8 november 1990 om ändring, särskilt såvitt avser ansvarsförsäkring för motorfordon, av direktiv 73/239/EEG och 88/357/EEG, vilka avser samordning av lagar och andra författningar angående annan direkt försäkring än livförsäkring,

— rådets andra direktiv 88/357/EEG av den 22 juni 1988 om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utöva friheten att tillhandahålla tjänster samt om ändring av direktiv 73/239/EEG

och

— rådets andra direktiv 90/619/EEG av den 8 november 1990 om samordning av lagar och andra författningar om direkt livförsäkring och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utnyttja friheten att tillhandahålla tjänster, och om ändring av direktiv 79/267/EEG.

2) Republiken Grekland förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

Gulmann Jann Moitinho de Almeida

Edward Sevón

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 29 juni 1995.

R. Grass

Justitiesekreterare

C. Gulmann

Ordförande på femte avdelningen